

LUND UNIVERSITY

Remissyttrande: Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd (SOU 2025:33)

Larsson, Torvald; Stoyanova, Vladislava

2025

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Larsson, T., & Stoyanova, V. (2025). Remissyttrande: Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd (SOU 2025:33).

Total number of authors:

2

Creative Commons License:

Unspecified

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Juridiska fakultetsstyrelsen
Torvald Larsson, universitetslektor
Vladislava Stoyanova, docent

Rektor vid Lunds universitet
International Coordinator Erik Kvist

Remiss: Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd (SOU 2025:33)

Ju2025/00812

Juridiska fakultetsstyrelsen, som beretts möjlighet att yttra sig över rubricerat betänkande, får härmed avge följande yttrande. Yttrandet har utarbetats av universitetslektor Torvald Larsson och docent Vladislava Stoyanova.

I betänkandet föreslås bland annat att ett grundläggande krav på vandel ska återinföras i utlänningslagen (2005:716) för prövning av om en utlänning ska få resa in eller vistas i Sverige. Utredningen föreslår att en samlad bedömning av en utlännings vandel ska kunna läggas till grund för att såväl vägra som att återkalla ett uppehållstillstånd som inte vilar på EU-rättslig grund. Det kan röra sig om klara fall av ovilja att betala skulder, missbruk av välfärdssystemet eller annan bristande regelefterlevnad. Det kan också vara fall där utlänningen har ett nära samröre med eller deltar i kriminella nätverk eller våldsbejakande organisationer. Vidare föreslås bland annat att en generell uppgiftsskyldighet i förhållande till Migrationsverket för vissa aktörer ska föras in i utlänningslagen i syfte att förbättra förutsättningarna för verket att fatta korrekta beslut om avvisning och uppehållstillstånd.

Fakultetsstyrelsen har granskat förslagen i betänkandet utifrån deras förenlighet med det rättsliga skyddet för mänskliga rättigheter samt

utifrån deras lagtekniska utformning. Utifrån denna granskning vill fakultetsstyrelsen framhålla följande.

En avvisning eller utvisning kan bryta mot mänskliga rättigheter. Utredningen hänvisar till mänskliga rättigheter, vilket är positivt. Utöver vad som lyfts fram i betänkandet kan det vara relevant att även lägga till att fortfarande finns det ingen praxis från Europadomstolen om mänskliga rättigheter som mer precist avser brister i levnadssätt (vandeln). Men i framtiden kan Europadomstolen komma att granska kravet om hederligt levnadssätt utifrån ett människorättsligt perspektiv. Om en sådan granskning kommer att ske, kommer proportionalitetsprincipen att spela en viktig roll. Även de processuella garantier som ges individer kommer att spela en viktig roll. Enligt fakultetsstyrelsen är det viktigt att berörda individer ges möjlighet att veta varför och hur en specifik bedömning har gjorts. Berörda individer bör också ha möjlighet att bestrida bedömningen. Detta innebär att individerna bör informeras om att till exempel Migrationsverket har begärt information från en annan myndighet gällande deras levnadssätt. När individer väl har informerats kan det finnas anledning att ge dem möjlighet att bestrida informationsutbytet mellan myndigheterna *innan* detta utbyte faktiskt har skett.

I betänkandet förklaras att kravet om hederligt levnadssätt inte kommer att gälla uppehållstillstånd som grundar sig på EU-rätten. Kravet kommer dock att gälla angående beslut om att bevilja permanent uppehållstillstånd. Det finns därför en risk att en utlänning nekas permanent uppehållstillstånd med motiveringen att utlänningen inte uppfyller vandelskravet. Om personen fortfarande har till exempel flyktingstatus behöver han eller hon kontinuerligt ges en förlängning av uppehållstillståndet. Det slutgiltiga resultatet kan bli en ständig förlängning av tillfälliga uppehållstillstånd utan möjlighet att beviljas permanent uppehållstillstånd i Sverige.

Personen kan dock ansöka om status som varaktigt bosatt tredjelandssmedborgare enligt EU-direktivet 2003/109/EG av den 25 november 2003 om varaktigt bosatta tredjelandssmedborgares ställning. Som utredningen nämner beviljas den som har ställning som

varaktigt bosatt i Sverige ett permanent uppehållstillstånd. Ställning som varaktigt bosatt och innehav av permanent uppehållstillstånd är dock två olika tillstånds- och statusregleringar som löper parallellt (s. 102 i betänkandet). Om individen inte har ett specifikt svenskt permanent uppehållstillstånd kan det få negativa konsekvenser.

I förslaget till 1 kap. 7 a § utlänningslagen föreslås att med vandel avses i utlänningslagen att en person lever på ett hederligt och skötsamt sätt, och därmed följer gällande författningar samt i Sverige verkställbara avgöranden och andra beslut av domstolar och myndigheter. Det är utifrån den föreslagna bestämmelsen inte helt tydligt vad som avses med ”hederligt och skötsamt sätt”. I betänkandet framhålls ”att det som utgångspunkt är viktigt att lagstiftningen får vara flexibel i förhållande till vilka aspekter som är att anse som relevanta vid en vandelsprövning” samt att ”[d]et är svårt att på förhand avgöra vad som i ett enskilt fall är att bedöma som en bristande vandel, eftersom bedömningen omfattar olika aspekter som i sig kan väga olika tungt från fall till fall” (s. 299). Vidare framhålls att ”rättstillämpningen får en viktig uppgift när det gäller utvecklingen av innebörden av begreppet vandel” (s. 300). Fakultetsstyrelsen har viss förståelse för att det kan finnas anledning att låta lagstiftningen vara flexibel och instämmer i att rättstillämpningen kommer att spela en viktig roll i preciseringen av vandelsbegreppet. För att inte riskera godtycke i rättstillämpningen anser fakultetsstyrelsen likväl att det finns skäl att i det fortsatta lagstiftningsarbetet förtydliga, gärna i specialmotiveringen, vad som avses med ”hederligt och skötsamt sätt”. Fakultetsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att det ”knappast [kan] komma i fråga att myndigheter och domstolar, vid bedömningen av om ett uppehållstillstånd ska beviljas eller återkallas, ska göra skönsmässiga bedömningar av närmast moralisk karaktär” (s. 298).

I förslaget till bestämmelse i 1 kap. 7 a § anges alltså att ”[m]ed vandel avses [...] att en person lever på ett hederligt och skötsamt sätt, och därmed följer gällande författningar samt i Sverige verkställbara avgöranden och andra beslut av domstolar och myndigheter”. I ett svenskt offentlighetsrättsligt sammanhang räknas även domstolar som

myndigheter (se Hirschfeldt, Regeringsformen 1 kap. 8 §, Lexino, 2025-01-01 [JUNO]). Fakultetsstyrelsen föreslår därför att det senare ledet i bestämmelsen i stället ges ordalydelsen "[...] beslut av domstolar och *andra* myndigheter".

I förslaget till 17 kap. 7 § första stycket utlänningslagen anges att "[e]n allmän domstol, en allmän förvaltningsdomstol, en statlig myndighet som anges i 8 §, en högskola, en arbetslöshetskassa eller en kommun ska på begäran lämna en uppgift till Migrationsverket som inte är undantagen uppgiftsskyldighet enligt 9 §, om uppgiften behövs för handläggningen av ärenden om uppehållstillstånd eller avvisning". Och i förslaget till 17 kap. 8 § utlänningslagen anges att "[d]e statliga myndigheter som ska omfattas av skyldigheten att lämna uppgifter till Migrationsverket enligt 7 § är 1. Arbetsförmedlingen, 2. Centrala studiestödsnämnden, 3. Försäkringskassan, 4. Inspektionen för vård och omsorg, 5. Kronofogdemyndigheten, 6. Pensionsmyndigheten, 7. Polismyndigheten, 8. Skatteverket, och 9. Universitets- och högskolerådet". De statliga myndigheter som räknas upp i den föreslagna 17 kap. 8 § är alla statliga förvaltningsmyndigheter. Fakultetsstyrelsen föreslår därför att uttrycken "statlig myndighet" i förslaget till 17 kap. 7 § respektive "statliga myndigheter" i förslaget till 17 kap. 8 § ersätts med "statlig *förvaltnings*myndighet" respektive "statliga *förvaltnings*myndigheter".

Enligt delegation

Torvald Larsson

Vladislava Stoyanova